

3. Біблія або Святе Письмо Старого та Нового Завіту; повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, араміїськими та грецькими текстами / пер. І. Хоменка. Видавництво отців Василіян, 2007. 1480 с.

4. Вишенский Иван. Сочинения / подг. текста, статья и коммент. И. П. Еремин; АН СССР. Москва, Ленинград: Изд-во Академии наук СССР, 1955. 327 с.

5. Кэрлот Хуан Эдуардо. Словарь символов / перевод. Москва: REFL-book, 1994. 608 с.

6. Лосев А. Проблема символа и реалистическое искусство. URL: https://royallib.com/book/losev_aleksey/problema_simvola_i_realisticheskoe_iskusstvo.html (дата звернення: 11.11.2019).

7. Мозговий І. Формування і поширення на Україні ісихастської редакції неоплатонізму (XIV – XVII ст.). Людина і творчість: гуманістичні вияви. Дрогобич: Вимір, 1998. Вип. IV. С. 296–306.

8. Пелешенко Ю. В. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII – XV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції. Постаті. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Стило, 2012. 608 с.

Січкач С. А.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичного мовознавства
*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

Денисюк І. А.

старший викладач кафедри практичного мовознавства
*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
м. Умань, Черкаська область, Україна*

ЛЕКСИКОГРАФІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Розвиток української літературної мови, новий виток якого започаткував Тараса Шевченко, – категорія об'єктивно історична, однак функціонування літературних норм у суспільстві відбувається при постійній їхній соціальній оцінці (і переоцінці) у складній і неоднозначній взаємодії позамовних і внутрішньомовних факторів, стихійного й свідомого, загального та індивідуального. Ступінь кодифікації літературної мови неоднаковий у різні періоди її розвитку,

особливо тоді, коли бракує загальнономовних нормативних граматик і словників.

Проблеми мовотворчості Т.Шевченка розв'язували багато дослідників на мовному матеріалі різних структурних рівнів (див. праці Л. Булаховського, В. Вашенка, Г. Грабовича, С. Єрмоленко, В. Жайворонка, В. Ільїна, Ф. Колесси, А. Кримського, Л. Масенко, А. Мойсієнка, В. Русанівського, Н. Слухай, А. Стебельської, П. Тимошенка, Ю. Шевельова та ін.).

Мовотворчість Т.Шевченка вже у XIX ст. набуває високої авторитетності, що зумовлює лексикографічну інтерпретацію його поетичних текстів. В українській лексикографічній традиції виразно представлено два її основні аспекти: поетична (письменницька, авторська) та загальнономовна, загальнолітературна. Поетичну лексикографію репрезентують ряд словників. Перші спроби укласти такий словник були зроблені ще на початку XX ст. Так, у 1916 році в Миколаєві вийшов у світ «Словничок Шевченкової мови» Нестора Літописця (псевдонім). У наступному, 1917 році, той самий автор видав у Херсоні «Українсько-російський словничок до «Кобзаря» Т.Г. Шевченка». У 1951 році видавництво Дніпропетровського університету видало повний і дуже корисний словопоказчик до поезій Тараса Шевченка, укладений В. Ващенком і П. Петровою.

В академічний «Словник мови Шевченка» (1964) [5] внесено всі слова, що вживаються у творах і листах поета, у написах під його малюнками, а також українські слова, що зустрічаються в російських повістях і листах. Він спирається на авторитетне академічне видання: «Тарас Шевченко. Повне зібрання творів у десяти томах». Його завдання – розкрити обсяг лексики, вживаної Шевченком, відобразити значення саме Шевченкового слова, донести до читача творчу манеру поета, тонкі художні засоби його мови. «Словник мови Шевченка» охоплює понад 10 тис. слів і свідчить про велике багатство лексики нашого поета. Виявлено не тільки всі слова, а й усі випадки вживання кожного слова Шевченком. Далі, в разі потреби, слово дістало тлумачення на основі прикладів його вживання саме в мові цього автора. Найбільш характерні цитати-ілюстрації з творів поета також розміщені в Словнику. Тут визначено не тільки основні значення слова, а й найбільш виразні їх відтінки і стилістичні особливості. Нарешті, кожне слово, вміщене у Словнику, має так звані граматичний довідник, у якому вказано всі наявні у творах у Шевченка форми і видозміни цього слова з посиланнями на відповідний том і сторінку зазначеного вище академічного видання.

Важливим здобутком поетичної лексикографії є Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка. Вона точно відзначає, де в творах поета чи в їхніх варіантах і в яких контекстах з'являється кожна вжита Т. Шевченком словоформа, як українська, так і російська. «Конкор-